

П. С. Дудик
Л. В. Прокопчук

Підручник

Синтаксис української мови

ам!
альма
серія
матер

- Синтаксис української мови як лінгвістичне вчення
- Словосполучення
- Речення як синтаксично-комунікативна одиниця
- Прості речення
- Складні речення
- Синтаксично нечленовані комунікативні одиниці
- Пряме й непряме мовлення
- Пунктуація

Серію засновано
в 1999 році

ам
альма
матер

П. С. Дудик

Л. В. Прокопчук

Синтаксис української мови

Підручник

Київ
Видавничий центр «Академія»
2010

ББК 81.2-2Укр
Д81

**Затверджено Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів**
(Лист № 1/II-4582 від 01.06.10 р.)

Синтаксис є центральним розділом граматики, адже на синтаксичному рівні лексеми, словоформи набувають граматичного оформлення і комунікативної спрямованості, утворюючи синтаксичні одиниці — члени речення, словосполучення і речення різноманітної будови. Кожна мова має свої синтаксичні закономірності. Особливості синтаксису української мови, його зв'язки з іншими мовними рівнями, сутність синтаксичних одиниць та основи української пунктуації розкрито у пропонованому підручнику. Особливу увагу приділено вивченню словосполучень і синтаксично нечленованих комунікативних одиниць.

Адресований студентам вищих навчальних закладів. Прислужиться всім, хто цікавиться синтаксисом сучасної української мови і прагне вдосконалити власне мовлення.

Рецензенти:

доктор філологічних наук, професор *Л. Є. Азарова*;
доктор філологічних наук, професор *М. І. Степаненко*

ISBN 978-966-580-310-2
ISBN 978-966-580-338-6

© Дудик П. С.,
Прокопчук Л. В., 2010
© ВЦ «Академія»,
оригінал-макет, 2010

Зміст

1. Синтаксис української мови як лінгвістичне вчення	1.1. Предмет синтаксису	7
	1.2. Синтаксис мови і синтаксис мовлення	9
	1.3. Основні синтаксичні одиниці мови	11
	1.4. Зв'язок синтаксису з іншими розділами науки про мову	16
2. Слово-сполучення	2.1. Словосполучення як синтаксична одиниця	20
	Сутність словосполучень	21
	Словосполучення в системі інших мовних одиниць	23
	Парадигматика словосполучень	28
	Прості і складні словосполучення	30
	2.2. Сурядні словосполучення	32
	2.3. Підрядні словосполучення	35
	Типи підрядного синтаксичного зв'язку	36
	Предикативні, напівпредикативні і непередикативні словосполучення	46
	Різновиди словосполучень за частиномовною належністю головного слова	49
	Синтаксичні відношення між словами у словосполученні	53

	2.4. Синонімія словосполучень	58	
3. Речення як синтаксично- комунікативна одиниця	3.1. Речення і його диференційні ознаки	62	
	3.2. Речення і судження. Члени речення і члени судження	69	
	3.3. Класифікація речень Стверджувальні і заперечні речення	71 72	
	Комунікативні різновиди речень. Окличні речення	75	
	Формально-синтаксична класифікація речень	80	
	3.4. Парадигматика в системі речень, членів речення	85	
	3.5. Речення і синтагма	87	
	3.6. Актуальне членування речень	88	
	4. Прості речення	✓ 4.1. Члени речення як синтаксичні одиниці	91
		Головні члени речення	92
Другорядні члени речення		106	
Порівняльні звороти		121	
Явища синкретизму в системі членів речення		123	
Порядок слів у реченні		126	
4.2. Односкладні речення		130	
Сутність односкладних речень		130	
Різновиди односкладних речень		133	
4.3. Неповні речення		170	
Сутність неповних речень		171	
Структурні різновиди неповних речень		174	
Неповні речення в діалогах		177	
Еліптичні неповні речення		180	
Приєднувальні неповні речення	185		
4.4. Прості ускладнені речення	190		
Речення з однорідними членами	190		
Речення з відокремленими членами	203		

	4.5. Речення зі вставними і вставленими конструкціями	224
	Вставні слова, сполучення слів і речення	225
	Вставлені слова, сполучення слів і речення	231
	4.6. Речення зі звертаннями	234
✓	5. Складні речення	
	5.1. Складні речення як синтаксичні одиниці	243
	Сутність складних речень	243
	Засоби зв'язку між предикативними частинами складного речення	246
	5.2. Складносурядні речення	250
	Сутність і особливості складносурядних речень	250
	Різновиди складносурядних речень	253
	5.3. Складнопідрядні речення	260
	Сутність і особливості складнопідрядних речень	260
	Класифікація складнопідрядних речень	264
	Складнопідрядні речення з одним підрядним	265
	Складнопідрядні речення з кількома підрядними	290
	5.4. Складні безсполучникові речення	295
	Сутність складних безсполучникових речень	295
	Складні безсполучникові речення з однофункціональними предикативними частинами	298
	Складні безсполучникові речення з різнофункціональними предикативними частинами	300
	Інтонація і розділові знаки у складних безсполучникових реченнях	303
	5.5. Багатокомпонентні синтаксичні конструкції	305
	Складні речення змішаної будови	305
	Періоди	310
	Надфразні єдності	311

6. Синтаксично нечленовані комунікативні одиниці	6.1. Слова-речення	315
	6.2. Незакінчені та перервані речення	328
	6.3. Звертання-речення	332
7. Текст. Абзац. Пряме й непряме мовлення	7.1. Текст. Абзац	339
	7.2. Пряме, непряме і невласне пряме мовлення. Цитування	343
8. Пунктуація	8.1. Виникнення, розвиток і сутність української пунктуації	351
	8.2. Принципи української пунктуації	354
	8.3. Система і функції розділових знаків	356
	8.4. Пунктуація в різностильових текстах	361
	Термінологічний словник	365
	Література	374